

FROMHETENS DYGDER

– TRO, HOPP OCH KÄRLEK

Nya Testamentet lär oss ortodoxa att tillbe och tjäna vår Herre Gud med tre dygder: tro, hopp och kärlek.

I bergspredikan (Matt.6:1-18) undervisar vår Herre Kristus om de tre gärningar som åtföljer dessa dygder: tro – bön; hopp – fasta; kärlek – allmosor (barmhärtighetsverk).

Den ortodoxe får kunskap om trons dygd genom Nicensk-konstantinopolitanska trosbekännelsen, som är en kort sammanfattning av vår heliga ortodoxa tros grundläggande dogmer.

Kunskap om hoppets dygd ges i Herrens bön (Matt.6:9-13), eftersom vi ber om det vi hoppas på, liksom i Nådens lag eller Saligprisningarna (Matt.5:3-12), som visar vägen till saligheten, som är vårt hopp.

Kunskap om kärlekens dygd ges i buden, framför allt i det nya budet (Joh.15:12), de två största buden (Matt.22:36-39), de tio budorden (2Mos.20:2-17; 5Mos.5:1-22), och den gyllene regeln (Matt.7:12).

Den ortodoxa fromheten finner sin näring i sakramenten eller mysterierna genom vilka den helige Andes sju gåvor (Jes.11:2,3) förmedlas.

Det främsta sakramentet är Eukaristin, som är det nya förbundets måltid som tas emot vid den heliga Kommunionen i den gudomliga

Liturgin som rättmättigt endast firas av det nya förbundets rättrogna församling (den Ortodoxa kyrkan).

Sannerligen, jag säger er: om ni inte äter Människosonens kött och

dricker hans blod äger ni inte livet. Den som äter mitt kött och dricker mitt blod har evigt liv, och jag skall låta honom uppstå på den yttersta dagen. Ty mitt kött är verklig föda, och mitt blod är verklig dryck. Den som äter mitt kött och dricker mitt blod förblir i mig och jag i honom. Liksom den levande Fadern har sänt mig och jag lever genom Fadern, skall också den som äter mig leva genom mig. Detta är brödet som har kommit ner från himlen, ett annat bröd än det som fäderna åt. De dog, men den som äter detta bröd skall leva i evighet. (Joh.6:53-58).

Den ortodoxa bönen

Kyrkofadern Euagrius lär oss att bön är: "sinnets (*nous*) uppstigande till Gud". Det finns tre slags böner: offentlig bön, enskild bön och inre bön.

Den offentliga bönen är den bön som förrättas gemensamt i den Ortodoxa kyrkans gudstjänster och förrättningar. *Allt vad två av er kommer överens om att be om här på jorden, det skall de få av min himmelske Fader. Ty där två eller tre är samlade i mitt namn är jag mitt ibland dem. (Matt.18:19,20).*

Den enskilda bönen är de av den kyrkliga traditionen godkända dagliga eller särskilda böner som ortodoxa kristna ber ensamma eller med familjen i hemmets helgedom: morgonböner, bordsböner, aftonböner, böner för särskilda behov o.s.v.

När du ber, gå då in i din kammare, stäng dörren och be sedan till din Fader som är i det fördolda. Då skall din Fader, som ser i det fördolda, belöna dig. (Matt.6:6).

Den helige Feofan Eremiten liknar den ortodoxa bönboken vid en parlör som den troende använder medan han försöker lära sig den inre bönen som är den högsta bönen.

Den inre bönen eller hjärtats bön är den ständiga bönen som Aposteln uppmanar oss till (1Thess.5:17). Det finns två former av inre bön, den upprepade korta bönesucken (t.ex. Jesusbönen), och sedan den ordlösa bönen som är en oupphörlig hågkomst av Gud i det odelade hjärtats enkelhet. *Gud är ande, och de som tillber honom måste tillbe i ande och sanning (Joh.4:24), d.v.s. med den inre andliga bönen.*

Den inre bönen erövrar genom en ständig och ihärdig kamp (Jfr Luk.18:1) för att bli fri från de laster som splittrar hjärtat och erövra dygderna som är förutsättningen för den inre stillheten i vilken Gud ständigt är närvarande. *Men det som går ut ur munnen kommer från hjärtat, och det gör människan oren. Ty från hjärtat kommer onda tankar, mord, äktenskapsbrott, otukt, stöld, mened, förtal. Det är detta som gör människan oren. (Matt.15:18-20).*

Det ortodoxa korstecknet

Korstecknet är en bön och trosbekännelse med vilken ortodoxa visar sin vördnad och delaktighet i gudstjänsterna och bönerna.

Korstecknet görs genom att man sammanför tummen, pekfingret och långfingret (symboliserar Treenigheten) och för ned ringfingret och lillfingret mot handflatan (symboliserar Kristi två naturer och inkarnationen).

Först vidrörs pannan (en bön om att Gud skall upplysa vårt förstånd), sedan vidrörs bröstet (en bön om att Gud skall upplysa vårt hjärta), därefter för man handen från höger skuldra till vänster skuldra (en bön om att Gud skall välsigna våra gärningar). Efter att vi har tecknat korset bugar vi oss för det, ty det är vår frälsnings segertecken.

Den ortodoxa fastan

Fastan är ett profetiskt vittnesbörd om att den troende lever "i denna världen, men inte av denna världen". Fastan uttrycker vår hoppfulla längtan efter den paradisiska friden som omfattar hela skapelsen i den kommande världen. *Gud sade: "Jag ger er alla fröbärande och örter på hela jorden och alla träd med frö i sin frukt; detta skall ni äta."* (1Mos.1:29).

Fastan är också en uppmaning till förnyad omvändelse och strävan efter kristen fullkomlighet. *Var fullkomliga, så som er Fader i himlen är fullkomlig.* (Matt.5:48).

Fastan är profetisk och inriktar vårt hopp och vår uppmärksamhet på frälsningens mysterier och Guds löften till det nya förbundet – syndernas förlåtelse och evigt liv.

Under året fastar vi på onsdagar (till minne av Judas förräderi och Kristi lidande) och fredagar (till minne av korsfästelsen och Kristi lidande), vilket förbereder oss för söndagen – Herrens dag och Uppståndelsens högtid.

Dessutom finns det särskilda fastetider under kyrkoåret som förbereder oss för att fira något av de största mysterierna i frälsnings-

planen – Kristi födelse (Inkarnationens mysterium), Teofania (Treenighetens mysterium), den heliga Påsken (Uppståndelsens mysterium), det dyrbara Korsets upphöjelse (Korsets mysterium).

Vi fastar också i förberedelse till firandet av minnet av de personer som har tagit emot Guds löften och blivit förhärligade – den saliga Jungfrun Maria, Petrus och Paulus, och Johannes Döparen. Dessa fastor är en särskild uppmaning till de troende att sträva efter fullkomlighet liksom helgonen för att Gud skall förhärliga de troende så att de genom nåden får del av Guds oskapade härlighet (Jfr 2Pet.1:3-11).

Vid fasta avstår den ortodoxe kristne från kött, fisk, ägg, mejeriprodukter, olivolja och vin. Som en särskild asketisk övning bör den troende dessutom äta ett mål mat mindre varje dag i fastan och låta bli att äta sig helt mätt vid måltiderna.

När vissa större helgdagar infaller på en fastedag eller i fastetid sker fastelättnader antingen i form av att fisk tillåts eller att vin och mat tillagad i olivolja tillåts.

Särskilda hälsoskäl (t.ex. graviditet eller allvarlig sjukdom) befriar den troende från den profetiska skyldigheten att hålla fasta. Om andra särskilda omständigheter försvårar fastan (t.ex. att man lever i en s.k. ekumenisk familj) skall den troende rådfråga sin församlingspräst.

Eukaristisk fasta inför den heliga Kommunionen hålls från midnatt (eller mitt på dagen om Liturgin firas på kvällen) och innebär att man helt avstår från mat och dryck fram till Kommunionen.

Barmhärthighetsverken

Den troende har kallats till att bli Kristi efterföljare och skall därför förena sin verksamhet med Guds verksamhet och efterlikna Gud i barmhärthighet vilket sker genom barmhärthighetsverken (framför allt de sju kroppsliga och de sju andliga barmhärthighetsverken).

Sannerligen, vad ni har gjort för någon av dessa minsta som är mina bröder, det har ni gjort för mig... Sannerligen, vad ni inte har gjort för någon av dessa minsta, det har ni inte heller gjort för mig. (Matt.25:40,45).

Den som vill vara stor bland er skall vara de andras tjänare... Människosonen har inte kommit för att bli tjänad utan för att tjäna och ge sitt liv till lösen för många. (Mark.10:43,45).

Med Abraham som förebild (1Mos.18:1-8) har den Ortodoxa kyrkan särskilt framhävt gästfrihet som en allmän väg till helgelse där man får möjlighet att utöva åtskilliga barmhärthighetsverk för Gud och sin nästa.

"Herre," sade han [Abraham], "visa mig den hedern att du inte går förbi din tjänare. Låt mig hämta litet vatten så att ni får tvätta av era fötter. Sedan kan ni lägga er och vila under ett träd, så tar jag fram lite mat som ni kan styrka er med innan ni försätter – nu när ni ändå har kommit vägen förbi." (1Mos.18:3-5).

Författad av David Heith-Stade. Uppsala 2008.